

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

УТВЪРДИЛ: .....

СТОЙНА ДЕЛЧЕВА

ДИРЕКТОР

КООРДИНАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ

ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРИ РАБОТА В СЛУЧАИ НА ДЕЦА, ЖЕРТВИ НА

НАСИЛИЕ ИЛИ В РИСК ОТ НАСИЛИЕ И ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРИ

КРИЗИСНА ИНТЕРВЕНЦИЯ (КМ)

Настоящият план е приет с решение № 4 на заседание на ПС, Протокол № 2/23.10.2018 г. и е утвърден със заповед на директора № РД-10-144/23.10.2018 г.

Документи, въз основа на които е разработен КМ:
Конвенция на ООН за правата на детето
Семеен кодекс
Закон за закрила на детето
Държавна агенция за закрила на детето
Органи за закрила

I. ОБЩИ ПОНЯТИЯ

„Насилие” над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

Последици върху детето, преживяло насилие:

- Отпечатък върху неформиралата се личност на детето;
- Смърт, травми;
- Физическо и психично страдание;
- Деадаптивно поведение;
- Възпроизвеждане на модела на насилие.

„Физическо насилие” е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство (например: ритане, удряне, биене с юмрук или побой върху детето, изгаряне и други).

Разпознаване на физическото насилие може да се извърши по следните индикатори:

Физически индикатори:

- Натъртени места;
- Насинени очи;
- Изгаряния на необичайни места, или с добре очертана форма;
- Случайните изгаряния обикновено са с неправилна форма;
- Следи от ухапване;
- Вътрешните травми могат да предизвикат болка, треска, повръщане,

безпокойство и

затруднения при дишането;

- Счупвания на кости;
- Травми по главата;
- Нелекувани травми.

Поведенчески индикатори:

- Крайности в поведението – агресивност или пасивност;
- Страх да се прибере вкъщи;
- Празно или студено вторачване;
- Отговарят едностранно на въпроси;
- Прекалена отстъпчивост и оставяне без протест да се прави каквото и да било с

него;

- Детето играе агресивно, като често нанасява връстниците си;
- Имат лоша представа за себе си – смятат, че са заслужили насилието, понеже те самите са лошите.

Физически малтретираните деца често развиват следните симптоми и разстройства:

- Тревожни разстройства;
- Увредено усещане за собствена ценност;

- Депресия и суицидно поведение;
- Увреден контрол над импулсите;
- Когнитивни задръжки и забавяне на развитието.

"Психическо насилие" е всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда. (Например: вербално насилие – обиди, негативни сравнения; непрекъснато критикуване; сплашване на детето, заплашването му; осмиване, иронизиране и непрекъснато подиграване с детето.)

Индикатори, които могат да насочат към възможно психическо насилие:

- Детето може да се изолира или затвори в себе си;
- Агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието (напр. упорито непослушание, преднамерено цапане или подмокряне, агресивност към другите деца);
- Нарушаване на модела на хранене и сън;
- Избухвания и изблици;
- Изоставане в развитието, регрес в поведението;
- Бягства;
- Нежелание и/или отказ за участие в заниманията в детската градина или в училище;
- Загуба на доверие и ниска самооценка;
- Злоупотреба с алкохол и медикаменти;
- Самонараняване.

"Сексуалното насилие" е използването на детето за сексуално задоволяване.

„Сексуална експлоатация на деца” - детска порнография, детска проституция и трафик на деца с цел използването им за порнография или проституция.

Сексуалното насилие може да включва:

- Сексуален акт;
  - Изнасилване;
  - Докосване, галене или целуване на детето със сексуален характер и с цел сексуално задоволяване;
  - Детска порнография;
  - Детска проституция, която въвлича детето в сексуални действия с голям брой партньори, които плащат;
  - Други.
- Разпознаване на сексуалното насилие:
- Неудобство или трудност при вървене или седене;
  - Нежелание за преобличане;
  - Натрапливост за замърсеност, отбягване на банята, или обратно – непрекъснато миене или къпане;
  - Сексуални познания и/или поведение, които изглеждат необичайни за възрастта, сексуални игри с други деца;
  - Бягство, тревога, отчаяние;
  - Страх от определени възрастни, избягване на другите деца;
  - Инфантилно поведение;
  - Гняв, враждебност, агресия към възрастните и другите деца;
  - Влошаване на поведението и успеваемостта в детската градина или училището;

- Избухвания; поведение, насочено към привличане на вниманието; развита фантазия, истерични изблици.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи. (Например: Детето може да изглежда слабо и да има нездрав общ вид; Неподходящо облекло; Детето е гладно, преяжда, когато получи храна; Занемарена лична хигиена.)

Поведенчески индикатори за пренебрегване:

- Лесно се фрустрират;
- Слабо се контролират и лесно се разстройват;
- При тръгване в детска градина и на училище липсва желание и постоянство;
- В предучилищна и ранна училищна възраст се очертават проблеми с

вниманието;

- Социална изолация и слаби социални умения;
- Емоционално неизразителни и избягват емоционални контакти;
- Явна депресивност или агресивно поведение;
- Закъснения или чести отсъствия от училище;
- Не реагира адекватно на общуването на възрастните или търси безразборно

внимание от възрастните.

„...Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо, емоционално или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпружеско съжителство.”

За психическо и емоционално насилие върху дете се смята и всяко домашно насилие, извършено в негово присъствие.

Характеристики на детето в семейство с насилие:

- Лъже, намира си извинения да не стои в къщи, краде;
- Незачитане на личното пространство;
- Често приема насилието за нормално явление;
- Самообвинения за семейните проблеми (зависят от възрастта);
- Спазване правото на по-силния - убива животни, тормози малки деца, а и

понякога родителите си;

- Използва насилието като средство за решение на проблемите;
- Суицидни мисли (опити) - „да свърши ли със себе си и/или да убие родителите си”.

"Училищен тормоз" е сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група (най-често двама-трима ученици насилват един). Отрицателните постъпки включват физическо и/или психическо насилие, изолация. Отношението между насилника и жертвата винаги е съпроводено от неравностойност на силите на постоянната опозиция сила-безпомощност. (Дан Олвеус). Училищен тормоз е вид агресивно поведение, което е:

- злонамерено (цели да нарани или унижи);
- от позицията на силата;
- често повтарящо се и продължително във времето.

"Кибертормоз" е тормоз, извършван чрез средствата на технологиите за електронна комуникация – Интернет и мобилни телефони. Злонамереност и целенасочено желание да се навреди, дисбаланс на силата (най-вече изразен чрез

невъзможността на жертвата да се защити успешно), многократното и продължително във времето повторение.

Онлайн тормозът:

- Днешните деца общуват и се социализират на 80% през интернет
- Жертвата може да отмъсти
- Дълбока и дълготрайна психическа и емоционална травма („Децата на ЕС онлайн“)

- Може да премине във физическа агресия

Онлайн-тормозът като форма на насилие:

- Вербално: груб и циничен език; подигравки; обиди; заплахи
- Визуално: изображения или видеоматериали с унизително съдържание
- Нарушаване на лично пространство: кражба на лични профили
- Кражба и/или разпространяване на лични данни: създаване на фалшиви профили; пускане на фалшиви обяви

Според Закона за закрила на детето "Дете в риск" е дете:

- а) чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
- б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание в или извън семейството му;
- в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
- д) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.

Законът за закрила на детето определя задължение за съдействие:

Чл. 7. (1) Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

(2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.

(3) При постъпване на сигнал в Държавната агенция за закрила на детето, че дете се нуждае от закрила, председателят ѝ го препраща незабавно в отдел "Закрила на детето" в дирекция "Социално подпомагане" по настоящ адрес на детето.

Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

II. КООРДИНАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция (КМ)

1. СЪЩНОСТ: Споразумение за действие при деца в риск

Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите за закрила при случаи на деца, жертви или в риск от насилие и при кризисна интервенция / 15.03.2010 година

2. ЦЕЛ:

Да осигури междуведомствен подход и работа в мултидисциплинарен екип (МЕ) при предприемане на действия в случаи на насилие и злоупотреба с дете.

3. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ УЧАСТНИЦИ В КМ:

- Представител на Дирекция „Социално подпомагане” (отдел „Закрила на детето”);
- Представител на кмета на общината;
- Представител на Районните управления на МВР.

4. АЛТЕРНАТИВНО ПРЕДСТАВЕНИ УЧАСТНИЦИ В КМ:

В зависимост от спецификата на случая:

- Лекар;
- Педагог;
- Районен съдия; районен прокурор;
- Представител на доставчик на социална услуга;
- и други.

5. КЪДЕ И КАК ДА ПОДАДЕМ СИГНАЛ:

- Дирекция „Социално подпомагане“
- Районно управление на полицията
- Телефон 112
- Държавна агенция за закрила на детето
- 02/ 933 90 11 (10) или sacr@sacr.government.bg
- Национална телефонна линия за деца 116 111
- Web112.net - Гореща интернет линия

III ПРИЛАГАНЕ НА КМ:

1. Сигнал за дете, жертва или в риск от насилие може да бъде подаден до органите за закрила - ДСП, ДАЗД или МВР.

2. В ДСП се определя социален работник от отдел “Закрила на детето” който да извърши проверка по него.

3. Водещ случая социален работник извършва първоначална оценка на сигнала и рисковете за детето, при необходимост съвместно с полицейските органи, медицинско лице или други специалисти при необходимост.

4. До 24 ч. от постъпването на сигнала, отговорният социален работник от ОЗД инициира и свикването на мултидисциплинарния екип, с представители на задължително представените участници.

5. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ УЧАСТНИЦИ:

- отдел “Закрила на детето”
- РУ “Полиция”
- общината

6. Процесът включва екипно обсъждане на случая, набелязване на конкретни дейности, осъществяване на експертизи, вземане на решение и последващи действия по случая, съобразно компетентността на всеки един от участниците.

7. При необходимост и в зависимост от спецификата на случая и потребностите на детето в МЕ могат да бъдат поканени за участие и алтернативно представени членове като: личен лекар, психолог, класен ръководител, възпитател, МКБППМН, съдия, прокурор, представител на социална услуга, НПО и др.

8. Мултидисциплинарният екип си поставя обща дългосрочна цел, за постигането на която изготвя съвместен план за действие, с разписани конкретни задачи, отговорници и срокове за изпълнение.

9. С оглед констатираните рискове за детето и съобразно решението на МЕ се предприемат действия, по реда на Закона за закрила на детето или Закона за защита от домашно насилие.

10. Мерките могат да бъдат насочени към самото дете – спешно извеждане на детето извън рисковата среда, предоставяне на полицейска закрила, с цел осигуряване на сигурна и безопасна среда, така също и към рисковия фактор – извеждане на насилника и др.

11. Работата с децата в риск се основава на комплексен и мултидисциплинарен подход, с участието на всички ангажирани институции на национално и местно ниво, съобразно компетентността и правомощията.

12. Основен приоритет в работата на институциите по случаи на деца, жертва или в риск от насилие е преди всичко предприемане на действия за осигуряване сигурността и безопасността на децата, защита на живота и здравето им, а в следствие задоволяване на базовите потребности и гарантиране основните права на детето (здравеопазване, образование, осигуряване на сигурни и безопасни условия) и др.

Казуси на деца, жертва на насилие.

КАЗУС 1: 13 г. момче, жертва на физическо насилие от страна на негов съученик в училище.

Сигналът е постъпил в ОЗД от директора на училището.

Най-напред трябва да бъдат предприети действия за осигуряване сигурността и безопасността на детето и при необходимост оказване на медицинска помощ в т.ч. и първа “до лекарска“ помощ – от мед. сестра в училище или от други лица, с умения в тази област.

По инициатива на ДСП – ОЗД, същият ден е проведена среща с представители на задължителните участници в мултидисциплинарния екип.

Започнала е проверка по сигнала за изясняване на обстоятелствата около инцидента. Проведени са срещи-разговори с родителите и с потърпевшото дете, с детето извършител и с неговите родители; с директора и с класния ръководител на децата. Извършено е посещение в дома на потърпевшото дете.

Оценка на случая.

Извършена е първоначална оценка на сигнала.

Планирани са дейности, съобразно компетентността на всеки от участниците в екипа вкл. и алтернативно представените, например педагогическият персонал.

Предприети действия:

От страна на ОЗД – мерки за закрила на децата в семейна среда – подкрепа и съдействие, консултиране и информиране на родителите и децата (по подходящ съобразно възрастта и развитието им начин), насочване към подходящи социални услуги за преодоляване на травмата от преживяното, за коригиране на неприемливото поведение;

От страна на учебното заведение – предприети мерки по реда на ППЗНП, психолого-педагогическа работа, на педагогическия съветник с целия клас, както и индивидуална работа с пострадалото дете и с детето извършител.

При необходимост може да бъдат предприети действия от ИДПС и МКБППМН, за работа с детето извършител. МКБППМН осъществяват дейности насочени към превенция и индивидуална работа с децата и семействата в тази насока.

КАЗУС 2: 9 г. момче, жертва на физическо насилие от страна на родител на негов съученик.

Сигналът е постъпил в ОЗД от майката и потърпевшото дете.

В 24 ч. от подаване на сигнала е сформиран МЕ съгласно КМ.

Започнала е проверка по сигнала за изясняване на обстоятелствата около инцидента. Проведени са срещи-разговори с родителите и с потърпевшото дете, със свидетели на инцидента. Проведени са разговори с класния ръководител на детето.

Извършено е посещение в дома на потърпевшото дете.

Извършена е първоначална оценка на сигнала.

Планирани са дейности, съобразно компетентността на всеки от участниците в екипа вкл. и алтернативно представените

Предприети действия:

От страна на ОЗД – мерки за закрила на детето в семейна среда – подкрепа и съдействие, насочване към подходяща социална услуга за психологическа работа с детето (ЦОП), с цел преодоляване на травмата от преживяното;

От страна на учебното заведение – работа на педагогическия съветник с пострадалото дете и при необходимост психологическо консултиране на целия клас. Подобряване на пропускателния режим в училището

От страна на МВР – предупреждение на родителя извършил насилието по реда на ЗМВР

При необходимост може да бъде уведомена съответната РП за действия по компетентност.

КАЗУС 3: 5 г. момче, жертва на физическо насилие в семейна среда (от биологичните родители)

Сигналът е постъпил в ОЗД от директора на детската градина, която детето посещава. В предоставената информация е съобщено, че при сваляне на връхната дреха на детето персоналът на детското заведение е забелязал по шията на детето следи от кръвонасядания и охлузвания. При последващ разговор с детето същото е споделило, че извършител на деянието е бащата.

В рамките на 1 час от постъпване на сигнала е извършено съвместно посещение на представители на ОЗД и РУП в детската градина. Проведени са разговори с педагогическия персонал и с детето. На срещата е поканен и родител.

Детето е прегледано от личния лекар, за установяване на здравословното състояние, придружено от представител на ОЗД и представител на РУП и родителите. Издадено е мед. свидетелство, детето е насочено към неврохирург.

Същият ден е проведена екипна среща по Координационния механизъм, с представители на ОЗД, РУП, общината, директора на детската градина и възпитателката на групата на детето. Бащата на детето не е отрекъл случилото се, като е дал обяснение за поведението си по следния начин: “в последно време е станал много изнервен и безпомощен в отглеждането на двете си малолетни деца и на съпругата си, която има ЕР на ТЕЛК и поставена диагноза “Епилепсия”. Споделил, че предишната вечер преди да си легне детето го е ядосало и той го ударил в тъмното, мислейки, че го удря по седалищните части, а се оказало по лицето”. Свидетел на деянието е станала и по-голямата сестра на момчето. Бащата искрено съжалявал за постъпката си и е изразил желание на семейството му да бъде оказана помощ и подкрепа, във връзка с отглеждането на децата.

Предприети действия: Екипът е взел решение децата временно да бъдат изведени от семейната среда, поради обстоятелството, че ненасилващият родител – майката има заболяване, което я възпрепятства да изпълнява правилно родителските си функции и отговорности.

Не са установени роднини и близки, които да са изразили желание и възможност да поемат грижата за децата. В регистъра за утвърдените приемни семейства в областта, не е имало приемни семейства, които да са подходящи за настаняване на дете с разглеждания профил - жертва на насилие или за настаняване на две деца. Поради изброените причини децата са настанени в ЦНСТ.

За запазване на връзката между родителите и децата е взето решение контактите помежду им да се осъществяват през почивните дни в контролирана среда – в семейството на бабата и дядото по бащина линия.

От страна на ОЗД – Предприемане на мерки за закрила на децата и временното им настаняване извън семейството, с цел осигуряване на сигурна и безопасна среда. Родителите са насочени към подходяща социална услуга (ЦСРИ) и за работа и консултации по въпроси, свързани с отглеждането, възпитанието и обучението на децата, за повишаване на родителския капацитет, умения за осигуряване специфичните потребности на детето.

От страна на ЦНСТ – Осигуряване основните потребности с децата, сигурна и защитено среда, Индивидуална психологическа работа с децата

От страна на учебното заведение – съгласуван е планът за посещение на ЦСРИ от децата, с цел невъзпрепятстване протичането на образователния процес.

При необходимост може да бъде уведомена съответната РП за действия по компетентност.

КАЗУС 4: С висок обществен интерес и публичност - 7 г. момиче, загинало при трагичен инцидент.

Директорът на училището, в което е учило детето е подал сигнал в ОЗД, за оказване на съдействие и психологическа подкрепа на съучениците на трагично загиналото дете (1-ви клас).

От страна на ДСП е координирана работата на ангажираните институции за предоставяне на психологическа подкрепа на децата и са планирани последващите действия.

Приложен е КМ, свикан е МЕ.

Предприети действия:

- Изпратено е писмо до функциониращата в общината социална услуга – ЦОП, за оказване на подкрепа на децата, с цел снижаване на негативния ефект от трагичното събитие и намаляване влиянието на травматичния стрес, върху децата. Подкрепата е осъществена в рамките на два учебни часа със съучениците на детето.

- В рамките на правилата за организиране на кризисна интервенция е изпратено писмо и до ДАЗД за осъществяване на кризисна интервенция.

- Осъществена е и екипна среща с кмета на общината и с останалите отговорни органи, с цел обсъждане на случая в оперативен порядък и планиране на последващите стъпки за работа в т.ч. оказване на психологическа подкрепа на желаещите родители.

- Общината е осигурила помещение, в което да бъдат проведени консултации и подкрепа на родителите. Предприети са мерки за засилване на охраната, с цел осигуряване правото на децата по чл. 11а ЗЗД, предвид силния обществен интерес и намесата на медиите.

- ОЗД е направил проучване и оценка на необходимостта от оказване на психологическа подкрепа на сестрата на загиналото дете и на още две деца, които са станали неволни свидетели на извършена полицейска акция (обиск) в туристически обект, във връзка с разследване на извършеното престъпление.

КАЗУС 5: Сигнал за “on-line” тормоз между две деца – съученици от IV-ти клас, свързан с отправени обиди и заплахи.

Сигнала е подаден в ОЗД от ДАЗД, след постъпването му на Горещата телефонна линия за безопасен интернет.

ОЗД е започнал извършване на социално проучване и първоначална оценка на сигнала.

Проведени са разговори с двете деца и с родителите им, с класния ръководител.

Проведена е среща по КМ.

Взети решения:

- консултиране на децата и родителите;
- насочване на децата към подходящи социални услуги в общността, за психологическо консултиране и подкрепа на емоционалното развитие;
- насочване на родителите към подходящи социални услуги в общността, за осъществяване на консултации по въпроси свързани с отглеждането и възпитанието на децата, както и за запознаване на рисковете от безотговорното използване на интернет пространството от деца;
- индивидуална и съвместна работа на педагогическия съветник с децата;
- от страна на ОЗД е открита работа по случаите на децата и са предприети мерки за закрила в семейна среда.